

УДК 355.078.2:001.89(477)

ISSN: 2617-1775

E-ISSN: 2617-1783

Лицензія: Attribution-NonCommercial 4.0 International CC BY-NC 4.0

Історія статті: Отримано: 27.03.2026; Прийнято: 25.04.2026; Опубліковано: 28.05.2026.

Конфлікт інтересів: немає.

Аркадій Атрохов, кандидат технічних наук, старший науковий співробітник, Національний університет оборони України, м. Київ, Україна, <https://orcid.org/0000-0001-7162-1638>

Юрій Сокоринський, доктор юридичних наук, доцент, Служба безпеки України, м. Київ, Україна, <https://orcid.org/0000-0002-8907-9880>

Андрій Наливайко, кандидат технічних наук, доцент, Національний університет оборони України, м. Київ, Україна, <https://orcid.org/0000-0002-0675-9603>

DOI:10.33099/2617-1775/2026-01/40-53

ШЛЯХИ УДОСКОНАЛЕННЯ ВІДОМЧОЇ ТА МІЖВІДОМЧОЇ ВЗАЄМОДІЇ ПІД ЧАС НАУКОВОЇ І НАУКОВО-ТЕХНІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ У СИСТЕМІ МІНІСТЕРСТВА ОБОРОНИ УКРАЇНИ

У статті на основі аналізу нормативно-правових документів, структури організації наукової і науково-технічної діяльності в Україні, особливостей системи наукових установ, вищих військових навчальних закладів, військових навчальних підрозділів закладів вищої освіти сфери управління Міністерства оборони України розглянуто можливості щодо формування єдиного наукового простору, як інтегрованої мережево-орієнтованої системи, яка має забезпечити ефективну взаємодію суб'єктів наукової і науково-технічної діяльності Міністерства оборони України.

Запропоновано варіант трансформації системи наукової і науково-технічної діяльності міністерства шляхом формування єдиного наукового простору за рахунок здійснення поглибленої взаємодії наукових установ, вищих військових навчальних закладів, військових навчальних підрозділів закладів вищої освіти сфери управління Міністерства оборони України під час провадження ними наукової і науково-технічної діяльності.

Ключові слова: система наукової і науково-технічної діяльності; міжвідомча взаємодія; наукове супроводження; суб'єкт; єдиний науковий простір; наукова установа.

Arkadii Atrokhov, Candidate of Technical Sciences, Senior Researcher, National Defence University of Ukraine, Kyiv, Ukraina, <https://orcid.org/0000-0001-7162-1638>

Yurii Sokorynskyi, Doctor of Law, Associate Professor, Security Service of Ukraine, Kyiv, Ukraina, <https://orcid.org/0000-0002-8907-9880>

Andrii Nalyvaiko, Candidate of Technical Sciences, Assistant Professor, National Defence University of Ukraine, Kyiv, Ukraina, <https://orcid.org/0000-0002-0675-9603>

Ways to improve departmental and interdepartmental interaction during scientific and scientific and technical activities in the system of the Ministry of Defense of Ukraine

Introduction. Determining measures for implementing the transformation of scientific and scientific-technical activities (NNTD) within the system of the Ministry of Defence of Ukraine primarily requires studying ways to improve interaction between the Ministry's scientific units and the General Staff (GS) of the Armed Forces of Ukraine, as well as organizing interagency cooperation with other components of Ukraine's security and defense sector in the scientific domain.

Purpose. Based on an analysis of the current regulatory framework governing cooperation between the scientific units of the Ministry of Defense of Ukraine and interagency cooperation

within the defense forces, as well as a comparative analysis of their main areas of scientific research, possible ways should be identified to improve the effectiveness of their functioning, taking into account the implementation of the principles of an integrated scientific environment within the system of scientific, methodological, and technical documentation (SMTD).

Methods. The following scientific research methods are used in the article: systematic approach, systematic analysis, comparison, classification, generalization, and systematization.

Results. The directions of transformation of the system of scientific and scientific-technical activity of the Ministry of Defence of Ukraine by forming a single scientific space are proposed through the implementation of in-depth interaction of the scientific structural units of the Ministry, and cooperation with other components of the defence forces during their implementation of scientific and scientific-technical activity.

Originality. The organization of in-depth interaction between universities, higher educational institutions, higher educational institutions of higher education of the Ministry of Defense of Ukraine creates the basis for the formation and development of a single scientific space, becomes a necessary condition for increasing the efficiency of the NNTD system of the Ministry of Defence of Ukraine, ensuring its innovative.

Conclusion. The conducted research shows that increasing the efficiency of scientific activity in the Ministry of Defence of Ukraine through in-depth interaction has promising potential for creating a single scientific space.

Further research in this area should address issues related to the organization of scientific cooperation at the national level, the expansion of international research collaboration, and the digitalization of the scientific environment.

Keywords: system of scientific and scientific and technical activity; interagency interaction; scientific support; subject; single scientific space; scientific institution.

Постановка проблеми. Повномасштабна агресія російської федерації проти України прискорила подальший технологічний розвиток засобів збройної боротьби, форм та способів їх застосування, що вплинуло на спроможності складових сил оборони України і, в першу чергу, Збройних сил (ЗС) України. Технологічний розвиток засобів збройної боротьби та способів їх застосування зумовив потребу в здійсненні більш поглибленої взаємодії між підпорядкованими науковими структурними підрозділами в системі Міністерства оборони (МО) України, а також необхідності залучення наукового потенціалу держави: можливостей наукових установ Національної академії наук України (НАНУ), наукових установ (НУ) і закладів вищої освіти (ЗВО) інших центральних органів виконавчої влади (ЦОВВ) для вирішення прикладних завдань сил оборони.

Перебіг подій на фронті підтвердив той факт, що в умовах сучасної війни вирішальним фактором перемоги стає технологічна перевага. Тому, з метою забезпечення ефективного розвитку, система наукових досліджень МО України потребує більш плідної міжвідомчої взаємодії з НУ НАНУ, НУ та ЗВО інших ЦООВ, іншими установами різних форм власності. При цьому включення системи наукових досліджень МО України до загальнодержавного наукового простору, трансформація наукової і науково-технічної діяльності (ННТД) в системі міністерства з метою забезпечення виходу за межі вузьковідомчих підходів стає стратегічним пріоритетом її розвитку.

Визначення заходів щодо здійснення трансформації ННТД в системі МО України у першу чергу потребують вивчення питань з удосконалення

взаємодії між суб'єктами ННТД системи МО України та структурними підрозділами міністерства та Генерального штабу (ГШ) ЗС України, а також з організації міжвідомчої взаємодії з іншими суб'єктами складових сектору безпеки і оборони України у науковій сфері.

Аналіз останніх досліджень та публікацій.

Дослідженню питань розвитку ННТД в Україні присвячено роботи багатьох авторів. На вирішення проблем впровадження змін у державну наукову політику спрямовані дослідження Б.Малицького [1, 2]. Питання розвитку теорії і практики управління науково-технічною та інноваційною сферами на національному та регіональному рівні в своїх роботах розглядає П. Бубенко [3].

Особливості організації ННТД у військовій сфері досліджувалися в роботах Г. Капосльоза, Т. Кваші, Т. Писаренка, М. Полторака та ін. Окремі проблеми передових технологій воєнної науки, за результатами аналізу функціонування Агенції передових дослідницьких проєктів Міністерства оборони США (DARPA), досліджувалися у роботах Ю. Бодрика, А. Гупала, А. Ткаченка.

Водночас проблема відомчої та міжвідомчої взаємодії при провадженні ННТД у системі МО України науковцями практично не досліджувалась. Багато питань щодо організації та здійсненні взаємодії між НУ і НП ВВНЗ та ВНП ЗВО сфери управління МО України, залишаються невирішеними.

Мета статті. На підставі аналізу сучасного стану нормативно-правових актів щодо організації взаємодії НУ, наукових підрозділів (НП) ВВНЗ і НП ВНП ЗВО системи МО України та міжвідомчої взаємодії в силах оборони, а також порівняльного аналізу їх основних напрямів наукових досліджень дослідити можливі варіанти підвищення ефективності функціонування ННТД в системі МО України з урахуванням реалізації принципів інтегрованого наукового середовища.

Методи дослідження: системний підхід, системний аналіз, порівняння, класифікація, узагальнення й систематизація.

Виклад основного матеріалу. Нормативно-правове регулювання ННТД в Україні ґрунтується на багаторівневій системі нормативно-правових актів: Законах України «Про наукову і науково-технічну діяльність» [4], «Про пріоритетні напрями розвитку науки і техніки» [5] та «Про вищу освіту» [6], положення яких імплементовано у відповідні постанови Кабінету Міністрів України (КМУ), накази профільних міністерств і відомств, зокрема, Міністерства освіти і науки України (МОН) та МО України, статuti (положення) НУ, ВВНЗ і ВНП ЗВО.

Слід зазначити, що Закон України «Про наукову і науково-технічну діяльність» [4] є основним системоутворюючим документом, на підставі якого здійснюється нормативно-правове регулювання у сфері ННТД. Він є базовим нормативно-правовим актом, що визначає правові, організаційні та фінансові засади функціонування наукової сфери. Відповідно до повноважень суб'єктів державного регулювання та управління у сфері ННТД, визначених цим законом, Верховна Рада України (ВРУ) здійснює державне регулювання ННТД

в Україні (за підтримкою КМУ), яке координується Президентом України [4]. Організаційну структуру ННТД, як сукупність органів виконавчої влади та наукових установ України, наведено на рисунку 1.

КМУ є вищим органом у системі органів виконавчої влади, який забезпечує реалізацію державної науково-технічної політики, розвиток і зміцнення науково-технічного потенціалу України [4].

З метою сприяння формуванню державної політики розвитку ННТД у країні та забезпечення ефективної взаємодії суб'єктів ННТД при КМУ створена Національна рада України з питань розвитку науки і технологій (Національна рада), яка є ключовим консультативно-дорадчим органом з питань розвитку науки і технологій [4]. У її складі функціонують два Комітети: науковий та адміністративний. Національна рада надає пропозиції КМУ щодо визначення пріоритетів розвитку науки і техніки та заходів з їх реалізації, розробки стратегічних напрямів науково-технологічного розвитку, вдосконалення структури управління наукою та системи підготовки та атестації кадрів.

Пропозиції щодо визначення пріоритетних напрямів розвитку науки та техніки з урахуванням пропозицій Національної ради КМУ подає до ВРУ. Також КМУ організує розробку і виконання державних цільових наукових і науково-технічних програм в частині, що стосується, та їх затвердження. Готує пропозиції щодо фінансування ННТД, аналізує ефективність використання коштів, що виділяються для цього, та формуються в рамках Національного фонду досліджень України (НФДУ) [4].

Вищою науковою самоврядною організацією в Україні є НАНУ [4], яка через державні галузеві академії наук – Академію медичних наук України, Українську академію аграрних наук, Академію правових наук України, Академію педагогічних наук України та Академію мистецтв України координує, організує і проводить дослідження у відповідних галузях науки та техніки, зокрема і в сфері оборони.

Головним завданням галузевих міністерств, інших ЦОВВ з проблем науково-технологічного й інноваційного розвитку держави є: розроблення та забезпечення реалізації єдиної науково-технологічної політики відповідної галузі; здійснення функцій державного замовника в частині використання

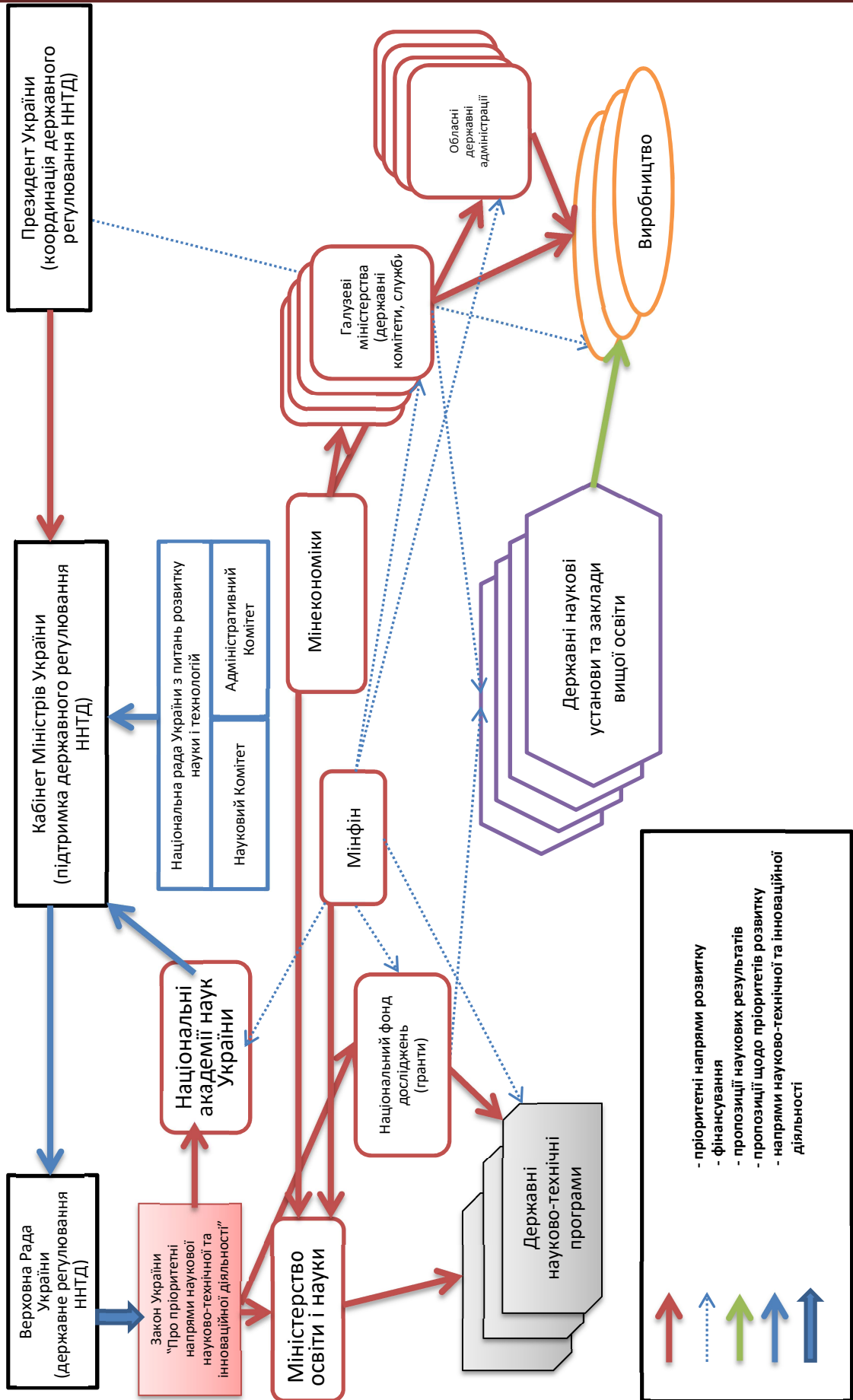

Рис. 1. Структура організації ННТД в Україні.

коштів державного бюджету; проведення експертизи результатів наукової діяльності; організація і проведення моніторингу інноваційної діяльності підприємств та установ своєї галузі незалежно від їх підпорядкованості [4].

Таким чином, відповідно до положень законодавства України, система ННТД МО України є важливою та невіддільною складовою загальної організаційної структури ННТД держави, яка призначена для вирішення оборонних завдань. В умовах особливого періоду її значення з кожним днем зростає.

Оновленим Положенням про організацію ННТД в системі МО України, яке затверджене наказом МО України від 16.07.2024 № 480 (Положення) [7] визначений склад системи ННТД МО України, до складу якої входять: система управління ННТД; система НУ, ВВНЗ, ВВП ЗВО, НП; система консультативно-дорадчих органів. Система НУ, ВВНЗ, ВВП ЗВО сфери управління МО України з її основними складовими ННТД схематично представлена на рисунку 2.

Протягом останніх років у МО України та ГШ ЗС України з метою підвищення ефективності функціонування системи ННТД проведено комплекс заходів щодо її удосконалення. Реалізація зазначених заходів здійснювалася шляхом:

структурування системи НУ, НП ВВНЗ і НП ВВП ЗВО за підпорядкованістю, науковою проблематикою, рівнями наукових досліджень (стратегічний, оперативний та тактичний). Структурування системи передбачало забезпечення необхідної концентрації наукового потенціалу з метою підвищення рівня організації наукових досліджень, оптимізації чисельності управлінських структур і підрозділів забезпечення;

виключення дублювання під час проведення НУ, НП ВВНЗ і НП ВВП ЗВО досліджень за визначеними науковими напрямками. Наказом МО України від 29.11.2025 року № 837/нт затверджено оновлений розподіл основних напрямів наукових досліджень між НУ, НП ВВНЗ і НП ВВП ЗВО системи МО України [8];

забезпечення максимального впровадження результатів наукових досліджень у практику діяльності МО України, ЗС України та освітній процес у ВВНЗ (ВВП ЗВО);

підвищення вимог до ефективності функціонування системи ННТД.

У МО України опрацьовано новий порядок планування ННТД, побудований відповідно до Закону України «Про національну безпеку України» [9], з урахуванням підходів стратегічного планування, який бере до уваги сучасні практики і досвід держав-членів НАТО та інтегрований у порядок оборонного планування на основі спроможностей в МО України та ЗС України.

Наукові дослідження в системі ННТД здійснюються:

на стратегічному рівні Центром воєнно-стратегічних досліджень Національного університету оборони України (НУОУ), Центральним науково-дослідним інститутом озброєння та військової техніки ЗС України, Державним науково-дослідним інститутом авіації, які функціонують у складі МО України, а також Центральним науково-дослідним інститутом ЗС України та Державним

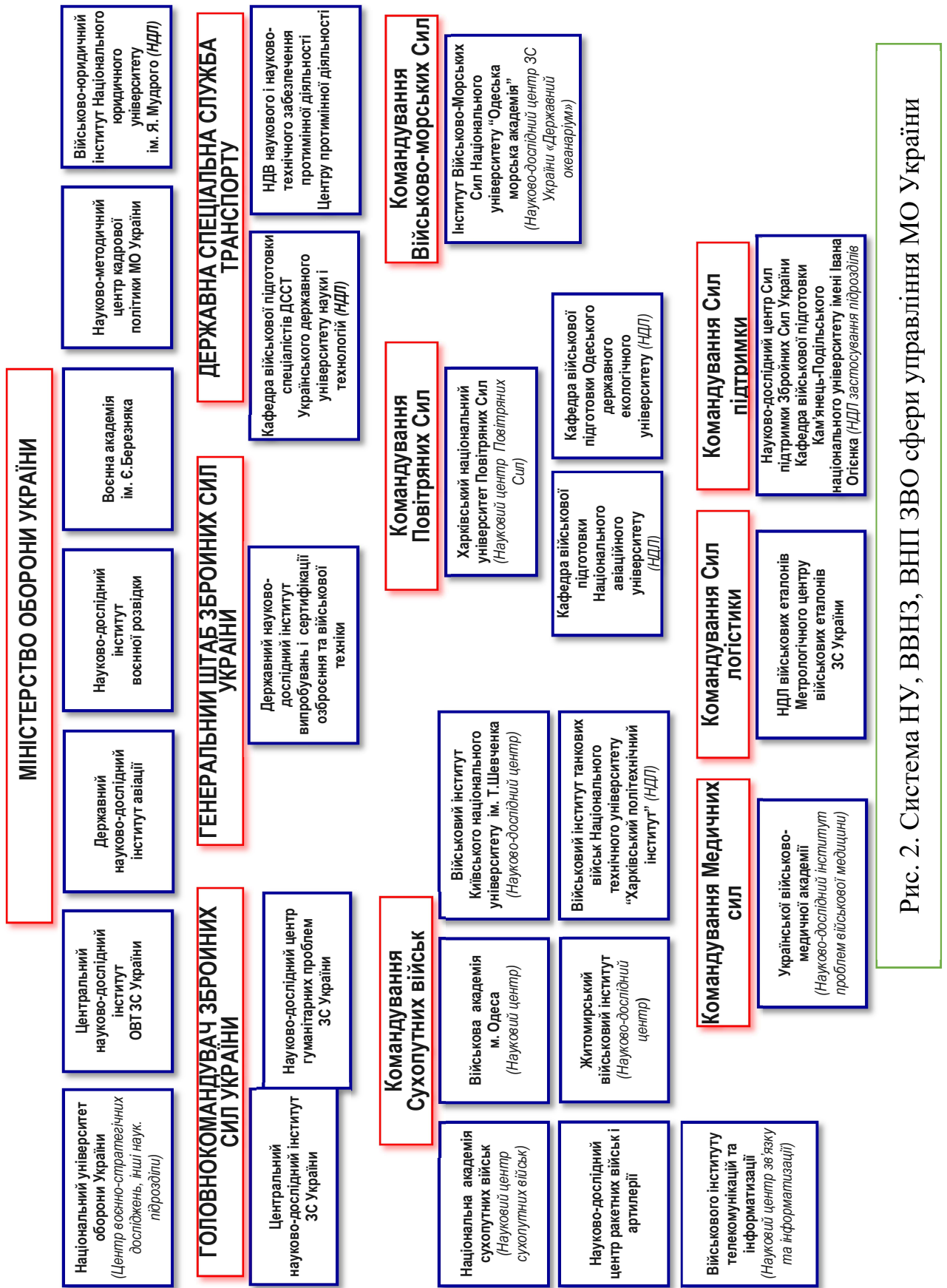

Рис. 2. Система НУ, ВВНЗ, ВНП ЗВО сфери управління МО України

науково-дослідним інститутом випробовувань і сертифікації ОВТ, які функціонують у складі ГШ ЗС України. Ці установи здійснюють наукові дослідження з питань воєнної безпеки, оборонного планування, міжнародного співробітництва, будівництва та застосування ЗС України, військово-технічної політики тощо;

на оперативному та тактичному рівнях дослідження проводять наукові центри (НЦ) та НП ВВНЗ видів, родів військ (сил) ЗС України, а також НУОУ (за окремими напрямками в межах оперативного рівня).

НУ, НП ВВНЗ і НП ВВП ЗВО здійснюють заходи із науково-технічного супроводження Державних цільових оборонних програм та Цільової науково-технічної програми НАНУ «Дослідження і розробки з проблем підвищення обороноздатності і безпеки держави» на основі заданих ГШ ЗС України оперативно-тактичних вимог, а також виконують формування загальних науково-обґрунтованих технічних вимог до перспективних високотехнологічних зразків (комплексів, систем) ОВТ.

Ієрархічна побудова системи НУ, ВВНЗ, ВВП ЗВО дає можливість головному виконавцю здійснювати взаємодію та науково-методичне керівництво співвиконавцями під час проведення ними ННТД (виконання комплексних науково-дослідних і дослідно-конструкторських робіт (НДДКР)).

Відповідно до існуючої системи НУ, ВВНЗ, ВВП ЗВО МО України передбачається здійснення взаємодії та координація їх діяльності в інтересах оборони держави за двома типами: відомчої та міжвідомчої.

Відомча взаємодія – це спільна діяльність, узгоджені дії та обмін інформацією між різними науковими структурними підрозділами в системі МО України для спільного вирішення завдань у сфері ННТД.

Міжвідомча взаємодія на загальнодержавному рівні (між науковими структурними підрозділами, які перебувають у сфері управління МО України і установами НАНУ, НУ та ЗВО інших ЦОВВ (різних форм власності), а також Національної радою України з питань розвитку науки і технологій, Національним фондом досліджень України) – це партнерство, обмін інформацією, координація дій між різними державними міністерствами, відомствами, службами та установами для спільного досягнення цілей у сфері ННТД.

Для відомчої взаємодії характерно те, що вона має забезпечити інтеграцію зусиль НУ, НП ВВНЗ і НП ВВП ЗВО системи МО України для оперативного вирішення завдань в інтересах МО України та ЗС України, особливо в умовах ведення бойових дій. Вона передбачає скоординоване планування, можливість обміну даними, спільну розробку науково-технічної продукції з використанням наявного наукового потенціалу та регламентується законодавством України, нормативно-правовими актами МО України та ГШ ЗС України. Схема організації взаємодії наукових структурних підрозділів системи Міноборони в межах єдиного наукового простору надана на рис. 3.

Організація міжвідомчої взаємодії на загальнодержавному рівні – має забезпечити координацію зусиль НУ, НП ВВНЗ і НП ВВП ЗВО системи МО

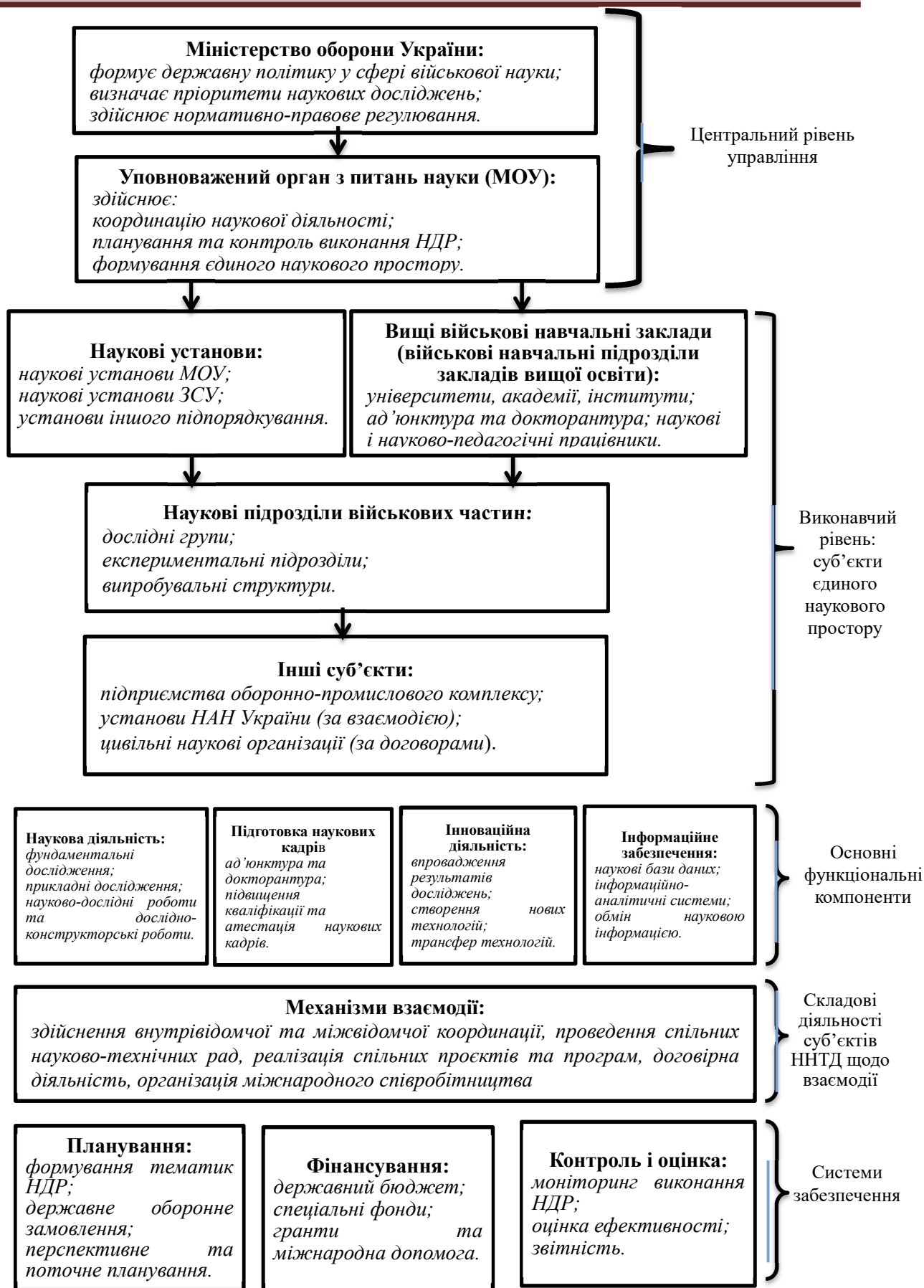

Рис. 3. Схема організації взаємодії наукових структурних підрозділів системи МО України в межах єдиного наукового простору (блок-діаграма).

України з установами, які здійснюють наукову підтримку інших складових сектору безпеки і оборони, державних органів та їх науковими організаціями. При цьому питання організації такої взаємодії безпосередньо стосуються повноважень КМУ, можливостей і повноважень МОН та інших ЦОВВ, а також НАНУ, Національної ради України з питань розвитку науки і технологій та Національного фонду досліджень України, у тому числі можливостей приватного сектору (оборонно-промислового комплексу) для набуття МО України та ЗС України необхідних спроможностей.

Таким чином, проведення НУ, ВВНЗ, ВНП ЗВО системи МО України досліджень за напрямками розвитку спроможностей (Єдиний перелік (каталог) спроможностей МО України, ЗСУ та інших складових сил оборони) [10], вимагає здійснення заходів з прискорення проведення трансформаційних процесів з подальшого розвитку системи ННТД МО України щодо визначення можливих варіантів створення інтегрованого наукового середовища у системі МО України. Одним із шляхів створення інтегрованого наукового середовища може стати варіант організації поглибленої взаємодії НУ, НП ВВНЗ і НП ВНП ЗВО під час провадження ними ННТД. При цьому слід враховувати, що у загальній системі ННТД МО України кожна НУ та ВВНЗ, ВНП ЗВО має свій унікальний науковий потенціал, відповідно до якого було здійснено розподіл основних напрямів наукових досліджень, що обумовило можливості проведення ними досліджень, уникаючи дублювання згідно з визначеними науковими напрямками.

Оновлене Положення є базовим документом, яким визначається розподіл повноважень між елементами системи управління ННТД, суб'єктами ННТД системи МО України, з урахуванням функціонування системи консультативно-дорадчих органів [7]. Положення уточнює порядок проведення наукової діяльності, де НУ, НП ВВНЗ і НП ВНП ЗВО системи МО України виступають як виконавці, а органи військового управління – як замовники наукової продукції.

Це стає базисом здійснення взаємодії між НУ, НП ВВНЗ і НП ВНП ЗВО сфери управління МО України при спільному виконанні ними НДДКР, науковому супроводженні зразків ОВТ (товарів оборонного призначення), використанні наукової матеріальної бази та підготовки наукових кадрів, що має стати підґрунтям для створення єдиного наукового простору системи МО України. Зміст основних положень наказу від 16.07.2024 № 480 дає підстави стверджувати, що створені на цей час передумови для проведення необхідних заходів з утворення цілісної системи ННТД МО України – єдиного наукового простору для оперативного вирішення нагальних завдань в інтересах наукового забезпечення діяльності МО України та ЗСУ.

Таким чином, усі суб'єкти ННТД МО України мають можливість здійснювати свою діяльність як елементи єдиного наукового простору, базуючись на таких основних принципах побудови інтегрованого наукового середовища:

єдності наукової політики МО України та узгодженому плануванню ННТД (підстава – планувальні документи МО України, ГШ ЗС України, видів, окремих родів військ (сил) ЗС України, Державної спеціальної служби транспорту (ДССТ), НУ, ВВНЗ, ВНП ЗВО, тематика наукових досліджень);

взаємодії між НУ, ВВНЗ, ВНП ЗВО під час проведення ними досліджень в інтересах замовника та споживача, з урахування забезпечення недопущення дублювання завдань;

раціонального розподілу і використання наукового потенціалу і ресурсів, забезпечення обміном інформацією з питань, що досліджуються виконавцями та співвиконавцями;

орієнтації на задоволення невідкладних потреб замовника при створенні необхідної наукової (науково-технічної) продукції та суб'єктів наукової діяльності;

інтеграції освіти і науки при проведенні суб'єктами наукової діяльності досліджень прикладного характеру та оцінці їх результатів.

Наказом МО України від 16.07.2024 № 480 передбачено створення тимчасових науково-дослідних підрозділів (відділення, лабораторії, групи, трудові колективи) [7]. Формувати такі підрозділи доцільно при виконанні конкретних актуальних НДДКР або програм. При здійсненні таких досліджень до їх складу (тимчасових науково-дослідних підрозділів) крім представників НУ, ВВНЗ (ВНП ЗВО) доречно включення також фахівців з військ (військовослужбовці ЗС України та ДССТ). Включення фахівців з військ має сприяти продуктивності цих досліджень. Це дозволить отримати ефект від концентрації потрібних компетенцій та скорочення часу на розробку актуальних НДДКР або програм.

Інтеграція освіти і науки при проведенні спільних досліджень прикладного характеру має сприяти можливості підготовки ад'юнктів і докторантів на базі кількох організацій, включенню тематики дисертацій ад'юнктів і докторантів у державні оборонні програми. Їх залучення до участі у виконання актуальних для МО України та ЗС України НДДКР надасть здобувачам наукового ступеню можливість доступу до лабораторної та полігонної бази інших установ. Таким чином, НУ, ВВНЗ (ВНП ЗВО) отримують можливість здійснювати підготовку наукових і науково-педагогічних кадрів, які вже інтегровані в реальні дослідницькі проекти та програми.

Крім того, Положенням передбачається формування розширеної системи проведення експертиз під час провадження ННТД, яка включає: наукову, науково-технічну, військово-прикладну, науково-лінгвістичну експертизи тощо [7]. Для проведення експертиз можуть бути залучені незалежні фахівці з інших НУ та ВВНЗ (ВНП ЗВО). З метою підвищення якості висновків експертизи та зниження ризику відомчої упередженості передбачається можливість використання колегіальних механізмів ухвалення рішень.

Таким чином, впровадження оновленого Положення дозволило не тільки спростити бюрократичні процедури організації ННТД, але й удосконалити правове поле для проведення спільних досліджень НУ, НП ВВНЗ і НП ВНП ЗВО системи МО України.

З огляду на викладене, з урахуванням вимог Положення пропонується окреслити концептуальну рамку функціонування єдиного наукового простору системи МО України, в межах якого НУ, НП ВВНЗ і НП ВНП ЗВО взаємодіють як інтегрована система. Згідно з існуючими положеннями наказу МО України від 16.07.2024 № 480 на рисунку 3 структурно представлена схема організації

взаємодії НУ, НП ВВНЗ і НП ВНП ЗВО системи МО України в межах єдиного наукового простору у вигляді блок-діаграми.

Логіка єдиного наукового простору системи МО України у цьому випадку ґрунтується на переході від розрізненого виконання досліджень до мережево-орієнтованої моделі, яка охоплює здійснення досліджень, виконання НДДКР, наукове супроводження ОВТ (товарів оборонного призначення) та підготовку кадрів.

Така структура організації взаємодії НУ, НП ВВНЗ і НП ВНП ЗВО забезпечує вертикаль управління (МО України та уповноважений орган з питань науки) та горизонтальну інтеграцію (між суб'єктами єдиного наукового простору). На блок-діаграмі окремим елементом також визначено варіант можливого функціонального наповнення системи, який складається з чотирьох основних компонентів. Інтеграція різних суб'єктів ННТД у єдиний науковий простір забезпечується реально апробованими механізмами взаємодії.

Результативність функціонування єдиного наукового простору системи МО України у даному випадку має оцінюватися за кінцевими підсумками діяльності суб'єктів ННТД, зокрема:

результатами створення нових знань про характер та особливості війни, про підготовку збройних сил і держави до оборони, а також про способи ведення збройної боротьби;

здобутками з розробки та впровадження у практику дій військ сучасних зразків ОВТ, інших товарів оборонного призначення, результатами їх наукового супроводження під час бойового застосування;

показниками підготовки висококваліфікованих наукових і науково-педагогічних кадрів;

успіхами у забезпеченні ефективної оборони та перемоги, підвищенні рівня обороноздатності держави.

Таким чином, зростання ефективності міжвідомчої взаємодії між НУ, НП ВВНЗ і НП ВНП ЗВО, структурними підрозділами МО України та ГШ ЗС України шляхом прискорення заходів з реалізації єдиного наукового простору системи МО України стає одним із перспективних напрямів. Потреба у його формуванні обумовлена необхідністю забезпечення підвищення гнучкості управління системою ННТД, узгодженості пріоритетів діяльності у ході проведення досліджень, використання суб'єктами ННТД синергетичного ефекту при здійсненні ними досліджень, можливостями швидкого обміну науковою інформацією між суб'єктами, скорочення циклу «дослідження – розробка – впровадження», задоволення потреби військ у науково-технічній продукції.

Висновки. Виклики, що обумовлені війною в Україні, вимагають здійснення заходів з трансформації системи ННТД МО України. Проведений аналіз свідчить, що підходи зі створення єдиного наукового простору шляхом структуризації системи науково-технічної діяльності МО України при впровадженні поглибленої взаємодії між суб'єктами ННТД мають великий потенціал з підвищення ефективності наукової діяльності в оборонній сфері.

За результатами проведеного дослідження визначено, що система управління ННТД МО України являє собою багаторівневу ієрархічну мережеву структуру, яка має забезпечувати потреби МО України та ЗС України в інноваційній науковій

та науково-технічній продукції під час реалізації державної політики у сфері військової науки та мати спроможності з її забезпечення.

Ключовою тенденцією розвитку системи ННТД МО України стає перехід від виконання розрізнених наукових досліджень до формування єдиного наукового простору, який об'єднує НУ, ВВНЗ, ВНП ЗВО, НП військових частин та інших суб'єктів під час проведення ними наукових досліджень, базуючись на використанні механізмів координації, інтеграції та спільного використання ресурсів. При цьому, ефективність функціонування такої системи має забезпечуватися поєднанням вертикального управління (формування політики, здійснення планування і контролю) та горизонтальною взаємодією (проведення спільних досліджень, поширенням обміном інформацією між НУ, ВВНЗ, ВНП ЗВО).

Організація поглибленої взаємодії між НУ, ВВНЗ, ВНП ЗВО системи МО України, а також міжвідомчої взаємодії із суб'єктами ННТД інших складових сектору безпеки і оборони України створює основу для формування та розвитку єдиного наукового простору, стає необхідною умовою для підвищення ефективності ННТД системи МО України, забезпечення її інноваційного розвитку.

Перспективи подальших досліджень. Проведене дослідження свідчить, що підвищення ефективності наукової діяльності у МО України шляхом здійснення поглибленої взаємодії має перспективний потенціал зі створення єдиного наукового простору. При цьому залишаються певні проблемні аспекти, зокрема: обмежене фінансування інноваційних розробок; фрагментарність інформаційних систем; недостатня інтеграція між військовими та цивільними науковими установами. Тому подальшими дослідженнями за цим напрямом мають стати питання організації наукової взаємодії на загальнодержавному рівні, цифровізації наукового простору, а також розширення міжнародної кооперації при проведенні досліджень.

ЛІТЕРАТУРА

1. Маліцький Б. А. Аналіз розвитку науки України в контексті змін державної наукової політики. Наука та наукознавство. 2016. № 3. С. 3–17.
2. Маліцький Б.А. Наука, технології, інновації та національна безпека: теоретичні та прикладні аспекти. Макаров: КЖТ «Софія», 2014. 58 с
3. Територіальна організація інноваційного розвитку / О.В. Димченко, П.Т. Бубенко // БІЗНЕСІНФОРМ. – № 6. – 2020. – С.109-115 <http://oaji.net/articles/2020/727-1597904202.pdf>.
4. Про наукову та науково-технічну діяльність : Закон України від 26 листопада 2015 р. № 848-VIII (зі змінами) [Електронний ресурс] / Законодавство України. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/848-19>.
5. Про пріоритетні напрями розвитку науки і техніки: Закон України від 11 липня 2001 року № 2623-III (із змінами). – [Електронний ресурс]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2623-14#Text>.
6. Про вищу освіту: Закон України від 1 липня 2014 року № 1556-VII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18#Text>.
7. Положення про організацію наукової і науково-технічної діяльності в системі Міністерства оборони України: наказ Міністерства оборони України від 16 липня 2024 року № 480. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1172-16#Text>.

8. Про затвердження Розподілу основних напрямів наукових досліджень між науковими установами, вищими військовими навчальними закладами, військовими навчальними підрозділами закладів вищої освіти, науковими підрозділами у складі військових частин, установ та організацій системи Міністерства оборони України: наказ Міністерства оборони України Міноборони від 29 листопада 2025 № 837/нм.
9. Про національну безпеку України: Закон України від 21 червня 2018 року № 2469-VIII (редакція станом на 24 січня 2026 року). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2469-19#Text>.
10. Єдиний перелік (Каталог) спроможностей МО України, ЗС України та інших складових сил оборони, затверджений Міністром оборони України 31.12.2021. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/term/en-sr/51098>.

REFERENCES

1. Malitskyi B. A. Analiz rozvytku nauky Ukrainy v konteksti zmin derzhavnoi naukovoï polityky [Analysis of the development of science in Ukraine in the context of changes in state science policy]. Nauka ta naukoznavstvo. 2016. № 3. S. 3–17.
2. Malitskyi B.A. Nauka, tekhnolohii, innovatsii ta natsionalna bezpeka: teoretychni ta prykladni aspekty [Science, technology, innovation and national security: theoretical and practical aspects]. Makarov: KZhT «Sofia». 2014. 58 s.
3. Terytorialna orhanizatsiia innovatsiinoho rozvytku [Territorial organization of innovative development. / O.V. Dymchenko, P.T. Bubenko // BIZNESINFORM. – № 6. – 2020. – S.109-115 <http://oaji.net/articles/2020/727-1597904202.pdf>.
4. Pro naukovu ta naukovo-tekhnichnu diialnist [About scientific and scientific and technical activities]: Zakon Ukrainy vid 26 lystopada 2015 r. № 848-VIII [Elektronnyi resurs] / Zakonodavstvo Ukrainy. – Rezhym dostup:// zakon.rada.gov.ua/laws/show/848-19. [in Ukrainian].
5. Pro priorityetni napriamy rozvytku nauky i tekhniky [On priority areas of development of science and technology]: Zakon Ukrainy vid 11 lypnia 2001 roku № 2623-III (iz zminamy). – [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2623-14#Text>.
6. Pro vyshchu osvitu [About higher education] : Zakon Ukrainy vid 1 lypnia 2014 roku № 1556-VII . URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18#Text>.
7. Polozhennia pro orhanizatsiiu naukovoï i naukovo-tekhnichnoi diialnosti v systemi Ministerstva oborony Ukrainy [Regulations on the organization of scientific and scientific and technical activities in the system of the Ministry of Defense of Ukraine] : Nakaz Ministerstva oborony Ukrainy vid 16 lypnia 2024 r. № 480.
8. Pro zatverdzhennia Rozpodilu osnovnykh napriamiv naukovykh doslidzhen mizh naukovymy ustanovamy, vyshchymy viiskovymy navchalnymy zakladamy, viiskovymy navchalnymy pidrozdilamy zakladiv vyshchoï osvity, naukovymy pidrozdilamy u skladi viiskovykh chastyn, ustanov ta orhanizatsii systemy Ministerstva oborony Ukrainy [On approval of the Distribution of the main areas of scientific research between scientific institutions, higher military educational institutions, military educational units of higher education institutions, scientific units within military units, institutions and organizations of the Ministry of Defense of Ukraine]: nakaz Ministerstva oborony Ukrainy Minoborony vid 29 lystopada 2025 № 837/нм.
9. Pro natsionalnu bezpeku Ukrainy [On the national security of Ukraine]: Zakon Ukrainy vid 21 chervnia 2018 roku № 2469-VIII (redaktsiia stanom na 24 sichnia 2026 roku). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2469-19#Text>.
10. Yedynyi perelik (Kataloh) spromozhnosti MO Ukrainy, ZS Ukrainy ta inshykh skladovykh syl oborony, zatverdzhеноho Ministrom oborony Ukrainy [Unified list (Catalog) of the capabilities of the Ministry of Defense of Ukraine, the Armed Forces of Ukraine and other components of the defense forces, approved by the Minister of Defense of Ukraine]: zatverdzhenyi Ministrom oborony Ukrainy 31.12.2021. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/term/en-sr/51098>.